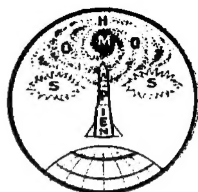
COLECŢIA

CLUB Povestiri ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

448

Cel de-al treilea concurs național de anticipație

ȘTEFAN ZAIDES

Aventură în vacanță

CEA DE-A TREIA CONSFĂTUIRE
A CENACLURILOR SF-TIMIȘOARA

OPINII

Sergiu Fărcășan, Ion Hobana, Adrian Rogoz, Ovidiu Șurianu

EMANUEL REICHER

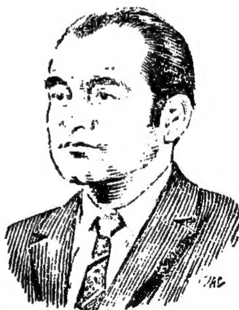
Cronică (en passant fantastică) a șahului

(XXV)

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta I: BRIGITTA RUS
Coperta IV: CORNELIU DONICI (Ineu)
Portretul: ALEXANDRU DIACONU
(după un desen de ROZSNYAI ZOLTÁN)
Prezentarea grafică: ARCADIE DANILIUC

ŞTEFAN ZAIDES

Născut în 1936, la București, Ștefan Zaides a absolvit Facultatea de drept. Foarte de tînăr (1952) a început să lucreze ca reporter în presa pentru copii și tineret. Din 1967 lucrează în redacția externă a Agenției române de presă „AGERPRES".

A scris schițe, povestiri, nuvele, scenete.

În 1963 vede lumina tiparului primul său volum de schițe și povestiri „Lanțul viu".

Dar o veche și tot mai statornică pasiune pentru un anumit gen de literatură începe să se materializeze și, în octombrie 1966, în colecția noastră îi apare nuvela științifico-fantastică „O mie de tutankamoni". Cu acest prilej, autorul ne declara : „Încă din copilărie m-au pasionat Wells, Verne...", subliniind ceea ce, de fapt, avea să devină specific scrierilor sale : „Un manifest interes pentru povestirea și romanul polițist, mai ales cînd acesta se întrețese fericit cu fantasticul s.f."

Consecvent celor declarate atunci, dar și faptului de a fi un fervent cititor al Colecției „Povestiri științifico-fantastice", încă de la primul număr, Ștefan Zaides a încredințat, apoi, la intervale, romanele sale s.f. „O lume de zei" (1968) și „Paradisul celui care a sfidat lumea" (1972).

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIX - 15 iulie 1973

Aventură în vacanță

de ȘTEFAN ZAIDES

1.

„Lăcătușul“ se dovedi a fi în realitate conferențiarul Ursu, iar „moderna“ mașină de tăiat — un laser.

— Aceasta-i problema ? întrebă, fără vreo introducere, conferențiarul. Și întinse mîna după valijoara metalică.

Evitai ușor — spre nedumerirea lui — să i-o încredințez. Firește, căutam să păstrez singura relicvă care mai amintea de nemaipomenita aventură din ajun.

— Ah, da, am înțeles, surîse el ironic. Vreți s-o „operați“ chiar dumneavoastră ! Nu vă speriați — continuă —, e destul de ușor să manevrați un laser...

Mă așezai nepoftit. Pusei valiza lîngă mine, apoi îl privii țintă pe omul în halat alb. În pofida aparențelor, părea destul de intrigat de purtarea mea, astfel că mă văzui nevoit să dau, cît de cît, o lămurire :

— Primo, îi spusei răspicat, chemați-l pe profesor. Secundo — cel care va „opera“ valiza veți fi, totuși, dumneavoastră. Tertio — fiți amabil și, după telefonul pe care îl veți da profesorului Cristea, așezați-vă în acest fotoliu. Pentru că — spusei eu iar — va trebui să ascultați, mai întîi, o lungă poveste. Sau, mă rog, poate nu chiar atît de lungă, cît mai degrabă ciudată.

Curînd, profesorul Cristea, cu mersul lui legănat, de marinar, sosi în laborator. După felul în care se așeză grăbit într-un fotoliu, înțelesei că nu dorea nici o amînare și-mi începui povestea cu care aveam să uluiesc nu niște simpli oameni de pe stradă, ci pe cel mai cunoscut expert în biocosmică...

2.

Ce poate fi mai deprimant decît o săptămînă ploioasă la Predeal și obligația onorabilă de a sta, clipă de clipă, în restaurantul sau în barul hotelului, cu privirile fie suspendate pe crestele munților („Are căciulă Postăvarul ? O să mai plouă încă în viitoarele 24 de ore !...“), fie înecate în zațul cafelelor,

cotrobăind în tainica lor geografie după nu mai puțin tainicul viitor.

În definitiv — mi-ar putea riposta cineva — cine vă ține cu de-a sila la munte dacă plouă ? ! Păi — și e cazul s-o spun —, dacă am plătit nu trebuie să stau ? Directorul, simpaticul director al Hotelului-restaurant „Predeal", *chiar mi-a și declarat :*

— De ce să fiți dumneavoastră supărat pe noi ! Vă asigurăm toate serviciile, nu ? Ați plătit — și-mi privește cu seninătate nota pe care i-am achitat-o — o cameră cu un pat și baie... Ați primit-o ? Da. O folosiți ? Da... Ați plătit trei mese la meniul „lux". Le primiți zilnic, la masa rezervată special pentru dumneavoastră și la orele pe care ați acceptat să le respectați. A, că e vremea urîtă, ploioasă și rece ! Dar dumneavoastră, priviți aici, pe notă, ne-ați plătit nouă, fie și un singur leuț, pentru... vreme ! ? Nu... Atunci ? ! Și gura lui mare, cu buze pline, cărnoase zîmbește larg și cald, ca o zi frumoasă de august la Predeal.

Și poftim de mai fii supărat pe un om ca el !

Alături, patru tineri — doi domni și două doamne — chicotesc amuzați : de snoavele spuse de vreunul dintre ei ?... de discuția mea — oricum umoristică — cu directorul ?

Aproape că îi urăsc. Iată, ei sînt patru — două cupluri — și se distrează de minune chiar și pe o vreme ca aceasta, pe cînd eu ? Solitar fiind, ai liniște, ce-i drept, dar liniștea pe care mi-o caut e libertatea gîndirii, nu cea a plictisului. Doamne, și cît mai dorisem plimbările acestea, de unul singur, prin răcoarea pădurilor, pe sub cetina ușor mîngîiată de vînt și adormită de soare !

„Plimbările acestea !..." Spun prostii ! Mai degrabă „plimbările acelea", din gîndurile și planurile mele dinaintea vacanței !...

Afară ploaia nu contenește o clipă. Cerul negru, lînos cade zdreanță peste țuguiul acoperișului. Parcă-ți vine să scoți mătura pe fereastră și să-l culegi brutal de pe șiță. Un fulger, lumină orbitoare, brăzdează bolta cerească și ploaia cade iar, întețită, potop.

Discuția celor patru de alături se aprinde dintr-o dată. Aud pe unul dintre ei — cel miop, cu fața puhavă, roșie. Zice cu o voce pițigăiată, alertată :

— Ce părere ai, domnule ? Stai și te holbezi la soția mea și nici măcar nu-mi răspunzi la întrebare !

— Cine ești, domnule ? strigă și tipul cu ten arămiu, așezat la dreapta craiului de tobă. Fii bun și explică-te, ori, mă rog, dă-ne pace...

Observ și eu un bărbat mic de stat ; îmbrăcat într-un costum negru, cu cravată de aceeași culoare și cu un chip cadaveric, stă locului, parcă nemaifiind pe lumea aceasta. Privirea ochilor săi sticloși sfredelește însă stăruitor pe una dintre doamne, cîtuși de puțin afectat de interpelarea celor doi.

Omulețul mai zăbovi cîteva clipe în nemișcare, apoi merse liniștit de se așeză la una dintre mese, spre stupefacția celor patru, dar și spre supărarea directorului. Șeful hotelului-restaurant se

ridică de lîngă mine și se îndreptă decis spre masa din apropierea ferestrei — trei pași de-a mea — la care poposise intrusul.

Ce mă minuna la omuleț era că, departe de a se fi simțit timorat de prezența opulentă și vădit agresivă a fostului meu interlocutor (îl auzisem bine declinîndu-și calitatea), se așezase gospodărește la masă și ceruse un cocteil.

Directorul făcu un semn ospătarului, apoi trecu precipitat pe lîngă mine, șoptindu-mi : „Ce oameni, dom'le, ce oameni !" și se mistui pe ușa de serviciu.

Noul și enigmaticul nostru vecin de sală — „mititelul" — sorbi cu nesaț licoarea de foc. Apoi, tacticos, scoase din adîncul buzunarelor o pipă, pe care o puse, cu gesturi studiate, pe masă. („Dacă o aprinde — îmi zisei, și fumul puturos îl și simții parcă în nări — va trebui să plec...") Dar n-o aprinse, ci își văzu liniștit de cocteilul său.

„E-un tip cam scrintit", îl categorisii, și apoi, pierzîndu-mi rapid interesul pentru mărunțelul personaj, mă întorsei iar cu privirile către cei patru.

„E un imbecil, Cici, nu trebuie să-i dai atenție ! șopăia ochelaristul. Pur și simplu, un imbecil... Iată de ce nu pot pricepe cum de te-a zdruncinat într-atît privirea lui de cretin".

O mîngîia stîngaci pe umeri, pe părul lung și bălai, dar vădit, strădaințele lui rămîneau fără vreun rezultat. Cici părea năucă. Chipu-i verzui deconspira pentru oricine chinurile prin care trecea. Citii pe figura ei urmele acelor tensiuni mute pe care, adesea, ne trezim că le trăim, necunoscînd și nebănuind de unde ne vin. N-ați simțit niciodată asemenea stări ? Pe lîngă noi și în jurul nostru adulmecăm brusc existența unor lucruri — lucruri palpabile sau numai intuitive, dacă îmi este îngăduit să mă exprim astfel — despre care nu poți face o dare de seamă deslușită. Astfel și acum, în lumina puțină a sălii, se născu pe moment o apăsare grea, o senzație de sufocare...

Trăiam cu toții, dar mai cu osebire cei patru, o neliniște și o spaimă care puseseră, evident, stăpînire pe noi, cei prezenți acolo. Era acea stare îngrozitoare în care se zbat adesea cei nervoși.

— Să ia puțin aer, sugeră brusc cealaltă femeie, și glasul ei subțire răsună nefiresc sub bolțile sălii. Afară e rece, e și aer curat... mai spuse ea. Apoi către Cici : Hai, tu, cu mine, dă-l dracului de nebun, o să-i uiți mutra și...

Ne destinserăm dintr-o dată, parcă scăpați ca printr-o vrajă de sub impulsul celor petrecute.

Celor petrecute ? ! Dar, de fapt, ce se întîmplase, cerule, decît stupida, obositor de cotidiana altercație dintre oameni necunoscuți, care-și înțeleg greșit cuvintele, gesturile !...

O ajută să se ridice, o luă de braț și, pe drumul scurt către ieșire, o mai auzii spunînd :

— Cîte-un cretin dintr-ăștia, cu priviri de om nebun, poate să-ți strice ziua, tu...

Am zîmbit amuzat. Pe jumătate întors, priveam iar spre mititel. Luase pipa în mînă și, ținînd-o ca pe-un pistol, privea

în lungul ei, parcă vizînd o cătare numai de el știută. Mă chinuiam să aflu un rost pentru toate cîte îl vedeam făcînd. Dar nu găseam nimic, astfel încît mă văzui nevoit să recurg, în cele din urmă, la soluția preconizată de cei patru : să-i ignor.

Tocmai luam eroic hotărîrea ca a doua zi spre prînz să părăsesc stațiunea, cînd ușa de la intrare bufni de perete și în sală tăbărî exaltată cea care o condusese pe Cici.

— Vadim, Anton! țipă ea. Ieșiți iute !... Și, nemaiașteptîndu-i, porni năvalnic spre ușă.

Cei trei o urmară.

Ros de curiozitate — omul, de plictiseală, se poate simți preocupat și de zborul unei muște — mă dusei și eu la fereastră, secondat de chelner. Ne turtirăm nasurile de sticla rece și aburită. Scena ce ni se înfățișa mi se păru de un grotesc hilar. Peste pajiștea mustind de apă, Cici alerga pieptiș, împleticindu-se. Picioarele-i goale lipăiau prin iarba udă. Era numai în rochie și părul despletit, ud, acum îi atîrna în plete pe umăr. Numai jacheta galbenă, de lînă, pe care o dezbrăcase și care, parcă printr-o minune, scăpase de rafalele ploii, flutura ca un fanion de alarmă și se agăța de lăstarii de alun.

Chelnerul rîdea. Mai mult din arcuirea sprîncenelor, îl întrebai de ce-o face.

— Păi, e beată, domnule, e beată ruptă ! îmi răspunse și rîse iar.

„Beată ruptă !“ Ei, mai învățasem ceva, vocabularul mi-l îmbogățeam și la Predeal !

Mai mult dintr-un interes profesional, de care nu mă puteam dezbăra nici în vacanță, îl întrebai :

— Le-ai servit mult ?

— Trei sute de coniac și-un pepsi, da'-i beată !

Apoi complet detașat de timp și de spațiu, cu subconștientul subjugat de nefirescul celor prin care intuiam că trecem — eu, cei patru, directorul, chelnerul cu mutră de ciubucar, mă rog, noi toți cei de față — urmăream în tăcere goana celor porniți s-o oprească pe Cici. Sprinteneala nălucii aceleia, care se apropia vertiginos de buza dealului, era, însă, nemaipomenită.

— Asta-i nebună ? ! îl auzii pe chelner înfiorîndu-se. Dincolo e valea prin care trece calea ferată !...

De undeva, de afară, înăbușit de plapuma ploii, străbătu pînă la noi șuierul prelung, puternic al unui tren ; din tunel ieșea acceleratul de Arad.

Între urmărită și cei trei — răsfirați acum pe tot parcursul — distanța se micșora. În frunte, grasul cu ochelari alerga cu o iuțeală pe care nu i-aș fi bănuit-o. Striga ceva și vîntura ciudat brațele. Apoi dispărură amîndoi dincolo de coama dealului.

Revenii la locul meu, la masă. După ce sorbii, în neștire, ultimul strop de cafea, îmi amintii de mărunțel și mă întorsei spre masa la care îl știam așezat.

Dar omul dispăruse.

3.

Pe Cici o aduseră la hotel abia seara, tîrziu. Grasul cu ochelari sta acum cu ea — și, bineînțeles, cu ceilalți doi — în holul de sus al hotelului și comenta evenimentul.

— Îți dai seama, dragă, în ce situație ridicolă ne-am aflat ?

— Vadim, taci, te rog !

Era glasul ei. Al Ceciliei. Un glas obosit, de om extenuat și plictisit de viață.

Anton, tipul arămiu, interveni sec :

— Părerea mea o știi, Vadim. Eu, în locul tău, aș chema miliția. Puțin mi-ar păsa dacă Cici mi-ar da sau nu încuviințarea. Prin ce am trecut euuu...

Vadim surîse amar :

— Tu ! ? Dar eu, care abia o mai țineam cu-o mînă de rochia ce se sfîșia, suspendată deasupra văii prin care trecea trenul... Eu ce să mai spun ? !

Directorul hotelului își făcea rondul de seară. Mă dibui în ungherul întunecos al holului, cufundat în fotoliul în care mă retrăsesem, și mă salută jovial :

— Sara bună, tovarășe căpitan ! Ia te uită unde s-a ascuns Sherlock Holmes-ul nostru ! ?

Cei patru tresăriră.

— Sherlock Holmes ? ! făcu grasul cu ochelari.

— Căpitan ! strigă și arămiul.

Stăteam perplex, indecis să adopt o poziție cît de cît onorabilă, capabilă să mă scoată din situația asta penibilă.

— Domnilor, eu... încercai.

— Oh, domnule căpitan ! mi se repezi în brațe Cici, spre stupefacția lui Vadim, căruia, de uimire, îi alunecară ochelarii pe nas.

— Doamnă, mă reculesei eu, liniștiți-vă.

Arămiul se strecură printre cei adunați împrejurul nostru, o desprinse aproape brutal pe tînăra femeie din brațele mele, mă împinse ușor de la spate și mă conduse astfel pe coridor.

Cînd ne găsirăm la o depărtare satisfăcătoare de ceilalți, el se opri teatral. Apoi scoase din haină un portmoneu enorm, din care extrase o carte de vizită. Mi-o înmînă ceremonios și-și rosti totodată numele :

— Anton Vîlceanu, doctor în fizică. Și fără să-mi mai dea răgaz : Tovarășe căpitan, trebuie să ne-ajutați.

Zîmbii :

— Trebuie !? Socot...

— Nu, tovarășe căpitan, trebuie ! și accentuă pe ultimul cuvînt. Eu și prietenii mei, familia dr. Vadim Nemțeanu, lucrăm la o importantă... Se opri și mă scrută cu privirea : Vreți să-mi arătați legitimația dumneavoastră ?

Mă supărai :

— Cred că împingeți lucrurile prea departe. Mă aflu în concediu și n-am de gînd să mă ocup de afacerile dumneavoastră care... care... (nu găseam cuvîntul).

— *Care... ce ? își arcui el surprins sprîncenele.*

— *Care miros de la o poștă a alcool. În definitiv, ce-ați dori dumneavoastră, tovarășe fizician ? Să vă urmăresc pas cu pas și să vă opresc să-i mai turnați coniac, peste limită, prietenei Cici ? !*

Doctorul se arămi și mai mult la față.

— *Mă surprinde, tovarășe căpitan, reacția dumneavoastră. Dealtfel, vă cerusem legitimația numai așa... Mă rog, că așa se obișnuiește... Dar eram aproape sigur că sînteți căpitanul Manoliu. Dumneavoastră v-ați ocupat și de afacerea inginer Cornescu, de la noi, de la institut. Nu ?*

„Știe cam multe omul acesta", gîndii.

— *Nu știu dacă eu sau altul, dar... spusei eu evaziv.*

— *Mda! Tovarășe căpitan, aveam o impresie mai bună despre un om ca dumneavoastră. Și sînt sigur că nu m-am înșelat. Dar cîteva vorbe tot am să vă spun : de ce, adică, eu, doctorul Vîlceanu, trebuie să-mi întrerup concediul și să plec de aici, istovit, pentru ca să nu fac nici două parale la institut, iar dumneavoastră, special calificat să ne ocrotiți pe noi, inventatorii,* nu *trebuie să vă irosiți o parte din concediu...*

Omul mă intriga tot mai mult.

— *De ce nu vă adresați miliției din localitate ?...*

— *Pentru că nu avem fapte concrete că mărunțelul complotează împotriva mea și a prietenilor mei...*

— *Atunci ? La mine nu mai sînt valabile aceste argumente ?*

Omul strînse din umeri.

— *Ei, la dumneavoastră !... E altceva. Dumneavoastră sînteți... Puteți intui pericolul, aveți experiență în materie, ați mai...*

Îmi continuai plimbarea de-a lungul coridorului, dar fizicianul nu mă lăsă să-i scap. Se ținu scai după mine. În cele din urmă ne împăcarăm. Mai degrabă el, Vîlceanu, apucă să rostească un cuvînt care mă făcu, dintr-o dată, atent : „Malenberg".

— *Dumneavoastră, personal, ați fost vreodată la Malenberg ? mă interesai.*

— *Da, foarte recent. Mai precis, în iulie. A avut loc un congres de acustică modernă, la care eu am reprezentat țara noastră.*

Tăcurăm o vreme — fiecare într-un obositor dialog cu gîndurile proprii. Apoi :

— *Deci legătura făcută și de mine între ciudatele întîmplări din ultima vreme și...*

— *Cred că nu ne este îngăduit să ne pripim, doctore ! îl întrerupsei, folosind ca apelativ, pentru prima dată, înaltul său titlu științific. E bine să cercetăm mai întîi... Surîsei larg, apoi îl luai amical de braț — pacea fusese restabilită — și-l condusei spre celălalt capăt al culoarului care dădea în hol : Drept să vă spun, doctore, — continuai să-l numesc astfel — am preluat cazul, dacă vă place termenul, încă de pe cînd colega dumneavoastră executa finișul acela extraordinar prin poiană, finiș ce ar fi putut s-o coste atît de scump. Și acum, vă rog să-mi dați cîteva amănunte. Soția prietenului dumneavoastră este tot cercetător ?*

— *Nu.*

— *Din ce parte a țării e ?*

— *E din Bran, de la poalele Bucegilor...*

— Poate că individul de azi îi e cunoscut mai de mult...

— Nicidecum! Se pare, însă, că el o confundă cu cineva. Şi să vedeţi de ce: Nemţeanu îmi povestea ieri că, pe cînd tocmai intra în baie, la cîteva secunde după ce ieşise soţia sa, în cadrul ferestrei l-ar fi zărit pe mărunţel. Îngîna ca pe un cîntec acest nume: „Doramilda". Omuleţul — spunea Nemţeanu — parcă s-ar fi aflat în transă, sub influenţa unor narcotice, ori cine mai poate şti ce! Intrigat, Nemţeanu l-a întrebat totuşi de ce se căţărase pe pricliciul ferestrei. N-a mai primit nici un răspuns: omuleţul s-a făcut nevăzut, a şters-o. Pentru ca astăzi... Dar întîmplările de azi le cunoaşteţi.

— Mda.

Ne mai plimbarăm o vreme. Apoi, sub un pretext, mă despărţii de fizician. Deoarece însă nu doream ca prietenii lui să fie alertaţi în vreun fel de lunga noastră discuţie, îl rugai să păstreze maximum de discreţie.

4.

„Mărunţelul" locuia vizavi de camera mea. Astfel că nu-mi fu greu ca, într-un moment prielnic, să-i fac o vizită în lipsă.

Am pătruns lesne în încăpere. Primul lucru pe care îl observai fu sublima neorînduială care împărăţea pretutindeni: patul cu aşternutul lăsat vraişte, hainele aruncate pe scaune şi pe fotolii... Numai masa părea ceva mai ocrotită, deşi pe luciul cristalului ei trona, cu scrumul alături, masiva pipă pe care o remarcasem şi în ziua precedentă.

Încercai să rezum într-o logică mai strînsă un plan de cercetare al încăperii. Dar, în pofida obişnuinţei şi a voinţei mele atît de apreciată de colegi, părea că treaba nu prea mergea de această dată. Capul începu să-mi vîjîie, iar un simţămînt straniu, o senzaţie de plutire puseră stăpînire pe mine. Mă găsii dintr-o dată în penibila situaţie a celui care, deşi doreşte să facă ceva, se surprinde făcînd cu totul altceva. Un rîs diabolic umplu încăperea. Cine rîdea? Eu? Cineva ascuns în vreun ungher? Cine mai putea judeca! Picioarele mi se împleticeau, dar paşii mei urmăreau ritmul lent al unei melopee, numai de mine auzită...

Cred că în alte împrejurări n-aş fi rezistat ispitei de a fi repetat crosul de ieri al simpaticei Cici. Acum, însă, cele cîteva zile de destindere, de somn mult şi liniştit îşi spuseră cuvîntul. Creierul meu reacţionă prompt — într-un epuizant efort de voinţă — şi, undeva, se declanşă un resort. Unul mic, insignifiant aproape, dar care, coroborat cu îndelungul exerciţiu impus de meserie, mă ajută mult. Un ultim sclipăt de viaţă şi făcui cale întoarsă. Iar o dată scăpat pe coridor, împleticindu-mă ca un om beat, cu simţurile atrofiate, mă trezii alergînd afară, la aer, în ploaie.

Eram salvat.

5.

— Desigur, ceea ce vă povestesc eu conține numai un infim procentaj din cele prin care mi-a fost dat să trec. E, dacă vreți, filmul de trei minute al zborului spre lună.

Dr. Vilceanu mă privi lung, gînditor. Apoi spuse încet :

— Ce mi-ați povestit dumneavoastră seamănă foarte mult, ba, aș zice eu, curios de mult !... cu ceea ce își amintește și Cici că s-ar fi petrecut, ieri, cu ea. Și în încheiere : Ce minuni să fie în stare să facă omulețul ? Și ce urmărește ?

6.

Directorul hotelului coborî de la volanul „gîndacului" — cum își botezase „Volkswagen"-ul — și mă salută vesel. Apoi încuie fără grabă ușile mașinii și veni de se așeză lîngă mine, pe bancă.

— E-un soare, dom'le, la Brașov!... începu el.

— Și ? Era chiar atît de greu să aduci și dumneata, în portbagaj, o oră-două de soare și pentru noi ? !

Rîse vesel.

— Ehe ! Știi că pentru azi, la prînz, n-avem la masă decît pe cei patru, pe dumneata și pe simpaticul omuleț ? Ne-au fugit toți clienții, s-au coborît prin Bușteni, prin Sinaia... Auzi dumneata ? ! Să fugă lumea de ploaie, și tocmai la... Sinaia ! ? Sinaia care, altădată, mă înțelegi, era renumită în ploi !

Nu-l aprobai în nici un fel. Gîndurile mele umblau pe altă lungime de undă. Și, cum se petrece adesea, lăsai, mai mult din instinct, să-mi scape o întrebare :

— Tovarășe director, ai avut vreodată curiozitatea să controlezi cum se face curățenia în camere ?

— Eu ?

— Da, dumneata,ca director, desigur !

Mă privi dezamăgit. Spuse :

— Da, bineînțeles... Nu întotdeauna, dar... Apoi : E murdar la dumneavoastră ! ?

— Oh, nu ! La mine, nu ! Dar am observat, așa, în treacăt, că vizavi, la 115, e o harababură !... Ceea ce mă face să cred că fata de pe etaj nu-și face prea conștiincios datoria.

Directorul mă privi mofluz :

— Glumiți, desigur ? spuse el.

— Nu, vă asigur ! continuai jocul.

Se ridică supărat. Se întoarse spre dreapta, spre stînga, apoi dădu cu ochii de un ospătar, care fuma pe terasa restaurantului, și-i strigă s-o cheme pe fata de la etajul I. Și pînă la apariția acesteia directorul nu mai scoase o vorbă.

— Dumneata lucrezi la etajul I ? o luă el în primire.
— Da, tovarășe director.
— Ei, și cum stai cu curățenia ?
— Păi, eu cred că bine...
— Crezi sau ești sigură ?
— Păi...
— Fetițo, ești sigură ? te întreb.

Fata, o brunetă de vreo douăzeci de ani, cîrnă și cu priviri speriate, îmi ceru ajutorul :

— Să spună și dumnealui !
— Lasă-l pe dumnealui ! Dar la 115 ?
— M-a reclamat mărunțelul ! ?
— Te rog să fii cuviincioasă cu clienții și să răspunzi la ceea ce te-am întrebat eu ! se supără și mai tare directorul. Cum e la 115 ?
— Păi... (în mod vădit se simțea vinovată și parcă nu ; apoi, deodată) Io nu știu ce drac' se-ntîmplă la 115, dar ori de cîte ori pătrund acolo, parcă mă simt beată... parcă nebună... parcă...

Fața directorului deveni pămîntie. Strigă :

— Ce-mi tot îndrugi acolo ? D-aia te plătim, ca să umbli beată, zăbăucă ?...

Zîmbii amuzat — spre necazul și mai mare al directorului. Iar fata, ca și cum asta ar fi urmărit, să-l întărîte și mai mult, îi spuse :

— Dar numai la 115 pățesc astfel !... și începu să plîngă. Încolo... zău, tovarășe director, controlați unde vreți, în ce cameră doriți, și-o să vedeți că-i luciu ! Dar la 115...

Directorul o mai privi o dată, mînios și o invită să plece. Nu mai înainte de a-i spune răspicat :

— Dacă și mîine o să te simți beată, tot la 115... sau o să fii ca nebună... sau mai știu eu cum — mă-nțelegi ?... mă-nțelegi bine ? — n-o să mai ai prilejul să intri vreodată nici la 115, dar nici la alte numere ! E clar ?

7.

Mie îmi era de ajuns repezitul dialog dintre director și nevinovata femeie de serviciu. După ce aflai că omulețul nu raportase niciodată lipsa de sîrguință a fetei, plecai decis, pe sub acoperișul norilor, pentru o plimbare solitară pe Cioplea. Așadar nu eu eram singurul care o pățise în camera extravagantului pitic. Și, deși încercasem de trei ori într-o zi teribila senzație pe care trebuia s-o trăiești intrînd în camera vecinului meu, voiam mereu să aflu că și alții, cel puțin la fel de normali ca și mine, o pățesc în același chip. Prea începusem să trăiesc cu totul în neobișnuit !

8.

Pe omuleț îl intîlnii pe valea Caprei, un pîrîiaș care se varsă în Timișel. Singur el, singur eu. Și. de ce n-aș recunoaște-o, îl abordai destul de ușor :

— Locuim amîndoi la „Predeal", spusei eu. potrivindu-mi, nu fără un real efort, ritmul pașilor cu al său.

Îmi zîmbi amabil — totuși, puțin trist, mi se păru mie — și-mi confirmă :

— Ușă în ușă, stimate domn, ușă în ușă.

Apoi, după ce vreme de cîteva minute discuția noastră lîncezi, omulețul continuă :

— Vă place, cred, singurătatea. Și vă înțeleg. pentru că sînt o fire exact ca a dumneavoastră.

— Totuși, spun, uneori simt nevoia unui schimb inteligent de cuvinte. (Îl flatasem, oare ?)

— E firesc. Numai că, vă rog să mă scuzați, deocamdată nu pot spune că am întîlnit un interlocutor potrivit pentru schimbul de care ați pomenit. Doar azi, în gară, am avut această impresie. Din păcate, numai pentru o clipă.

— Ați condus pe cineva ? ! trecui peste jignirea, aproape directă, cu care mă țintiseră vorbele lui.

— N-nu, n-aș putea spune. Am avut o treabă anume. (Își potrivi, brusc, ceasul, apoi continuă) Eu o apuc încolo, spre Pîrîul Rece. Dumneavoastră ?

(Voia, evident, să scape de mine.)

— Eu tai pădurea spre „Trei brazi". Vă salut și mi-a părut bine.

Ne despărțirăm.

Dar cum dispăru pe cărare omul meu, îl urmai ferit. Am acest dar înnăscut, să colind fără zgomot potecile pădurilor.

Mărunțelul merse o vreme, apoi se abătu pe o cărare și rămase în iarba unui mic luminiș. Tufe de aluni ocroteau ca o cortină poiana scăldată abia pe jumătate de lumina caldă a soarelui. Era încă umed pămîntul, dar eu nu ținui seama de asta. Mă folosii de teren și mă tîrîi pînă la poala bogată în frunze a unui alunel. Omul meu se afla acolo, așezat cu picioarele sub el, ca orientalii. Apucai să observ numai că la mîna dreaptă, prins ca un ceas-brățară, avea un cristal luminos, a cărui strălucire varia puternic de la verde-opal la argintiul stelar. Cînd și cînd, chipul omului — ușor întors pe jumătate față de locul în care mă aflam — se apropia binișor de cristal, și ochii săi verzi erau atunci luminați de intensul șuvoi de raze pe care acesta îl emitea. Stătu așa o vreme. Mult ? Puțin timp ? N-aș putea spune. Senzația aceea stranie de plutire, pe care o încercasem ori de cîte ori trecusem pragul camerei 115, îmi reveni brusc și parcă de o intensitate sporită. În afară de întîrzierea în reacțiile organismului, mă încercă puternic o euforie, care impietă nefast asupra stării mele de vigilență. Îmi amintesc că ultimul gînd mi se legă de Malenberg, de congresul acusticii moderne... de dr. Vîlceanu

și de oferta irezistibilă pe care i-o făcuse concernul acela occidental de a i se vinde invenția românească.

Apoi, cu pistolul în mînă, rîzînd nebunește, mă avîntai în luminiș. Trăsei la întîmplare. Un foc, două, trei. Se vede că ochisem prost. Omulețul se ridică fără grabă, scoase din buzunar cunoscuta lui lulea și o îndreptă spre mine. Țintuit locului mai întîi, după alte cîteva secunde mă trezii alergînd ca turbat. Pistolul căzu undeva, în iarba înaltă, pălăria se prinse și ea într-un pom și-mi fu smulsă de pe cap, crengile îmi scrijeleau fața. Dar eu alergam, și alergam năuc, drept înainte, abia reușind să ocolesc, în ultima clipă, vreun copac, tăind de-a dreptul prin tufișuri, hărtănind liniștea codrului cu hohotele mele de nebun.

Și deodată — abisul, prăpastia.

9.

Locotenentul Condeescu se aplecă asupră-mi și remarcă ironic :

— Tovarășe căpitan, arătați excelent ! și rise.

Mă ridicai.

— Unde m-ai găsit ?

— Acolo !

Urmării direcția indicată și nu fu greu să descopăr sus, în sîrmele telegrafului, haina mea, fîșii-fîșii, atîrnînd ca un drapel al celor învinși.

Fluierai lung.

— Acolo ? !

— Da, acolo, surise Condeescu. Și nu mi se pare deloc bizar avînd în vedere... și-mi clătină înaintea ochilor un flacon dintr-acelea în care sînt puși să sufle șoferii, spre a se determina dacă au băut prea mult sau nu : era verde !

Rîsei și eu, dar nu mă abținui să nu i-o spun :

— Ești neserios ! O sută de grame de coniac pentru un om de talia mea... Înțelegi ?

Condeescu săltă din umeri, adică „treaba dumneavoastră !" și se îndreptă spre subofițerul care abia mai ținea în lesă alsacianul ce-i condusese pe urmele mele.

10.

Primul drum — așa, cu pantalonii zdrențuiți, prin ale căror găuri mi se vedea rufăria — îl făcui la gară. Tot drumul însă, tăind calea pe scurtăturile abrupte, căutai o dezlegare a neverosimilelor întîmplări petrecute în ultima vreme. Ce să fi fost acel ceva care mă tulbura atîta numai la simpla vedere a pipei omulețului ! Mister... Și nu izbuteam de fel să mă lepăd

de terifiantele fantasme ce mă năpădeau pe cînd îmi puneam întrebarea. Eram silit să mă opresc la un răspuns ce nu-mi plăcea, nu era conform educației și îndeletnicirilor mele. Anume că, fără doar și poate, există anumite îmbinări între cele mai simple și obișnuite lucruri și care au puterea să ne tulbure, dar că, cercetînd aceste puteri, ne izbim de pricini care depășesc cunoștințele noastre. Pentru că, ce este straniul sau nemaipomenitul decît ceea ce scapă perceperii noastre ?

Soarele lumina cald, zvîntînd-o, piața din fața gării. De partea cealaltă a șoselei, clădirea primăriei ; albă, imaculată — între flori. Era o zi într-adevăr pe potriva acestei frumoase stațiuni montane.

În dreptul complexului comercial însă, un milițian mă opri.

— Nu-i voie de trecut mai departe, îmi spuse el.

— Nu-i voie la... gară ? ! întrebai uimit.

Dar atunci observai cîțiva dintre confrații celui care mă oprise, ciuciți în straturile de flori, cu pistoalele pregătite de luptă. O companie de pompieri se desfășura, de asemenea, să intervină cînd va fi nevoie. Pe asfaltul pieței, sumedenie de pete mari, negre — zeci de geamantane, sacoșe de voiaj, valize... Zăceau răspîndite, așa cum fuseseră aruncate de stăpînii lor în panica fugii.

— Se filmează ? întrebai.

Omului i se păru a-l fi luat în rîs, căci se rățoi la mine ursuz :

— Se filmează, pe dracu' ! Vezi-ți de drum în altă parte și dă-mi pace !

Atunci, îmi fu clar dintr-o dată cam ce se petrecuse în această parte a orașului. Cerui voie sergentului de miliție :

— Pot să vorbesc cu cineva prin aparatul dumitale de radio ? Eu sînt căpitanul Manoliu.

Sergentul mă privi cu atenție, surîse abia vizibil, apoi, nu știu de ce, mă împinse cu un gest repezit, de mă aruncă vreo cîțiva pași mai încolo.

— Fii drăguț și nu te-mbulzi, îmi spuse. Și, mai privind o dată lung la straiele mele și la zgîrieturile de pe chip, completă : Dacă ai băut ceva, fii cuminte și te du liniștit acasă. Aici se petrec lucruri grave și eu n-am timp de tine.

Apucă pistolul „Mauser" cu o asemenea dexteritate, încît pricepui imediat că nu-i arde de șagă.

Întrebai totuși :

— Maiorul Prunea e și el în piață ?

Catadicsi să clatine capul a aprobare și atît. Nu puteam, era clar, să-l fac să mă lase în piață intimidîndu-l. Trebuia găsit altceva. Altceva — dar ce ?

Inspirat, cotrobăii prin străfundurile buzunarelor pantalonilor. Găsii o hîrtie — era nota de plată de la hotel — și i-o întinsei sergentului :

— Cred că asta-mi permite să trec, nu ?

Luă hîrtia și cînd își plecă privirile pe ea, pumnul meu se abătu cu exactitate, de jos în sus, în bărbia cerberului. Pe urmă, fu joacă de copii. Îl prinsei ușor în brațe și-l sprijinii de zidul

complexului comercial. Apoi îi împrumutai aparatul radio și cerui să vorbesc cu maiorul Prunea. Era, într-adevăr, în piață, și-mi promise că va veni imediat la locul „accidentului".

Cînd sosi el, sergentul tocmai își revenea. Voia să se ridice, dar speriat de țeava propriului său pistol, pe care i-l strecurai sub nas, rămase țintuit locului. Zărindu-și subalternul în poziția aceea, maiorul rîse :

— Scoală, Turceo, hai, copăcel !

— Să trăiți, tovarășe maior !... începu Turcea. Să vedeți, dînsul...

— Hai, lasă. E căpitanul Manoliu și nu-i nici o rușine că te-ai lăsat dus. I-a dus el și pe alții, mai cocoși decît tine. Să mergem, îmi spuse mie. Și-o luă înainte.

11.

— ...Ce știu mai concret, știu de la șeful gării. Zice că, încă de alaltăieri, un individ mic de stat, cu ochii albaștri spălăciți, cu fața smeadă, între două vîrste, a venit să ridice o valiză pe care o depusese de mai multe zile la magazia de bagaje. Dar n-avea nici un bon. Magazionerul i-a explicat ce și cum, dar individul s-a înfuriat, l-a făcut cu ou și cu oțet, i-a amenințat pe toți cei care se strînseseră acolo, apoi a plecat. Azi însă a venit din nou. Mai repezit decît de obicei. Atunci magazionerul l-a chemat pe șeful gării și acesta i-a făcut individului tot hatîrul pe care i-l putea face : i-a spus că, pe bază de buletin, un proces verbal și doi martori, îi dă valiza, dacă spune că a pierdut bonul de predare... Numai că omulețul a început cu alt pretext : „Eu — zice — mi-am uitat haina, cu acte cu tot, într-un tren". Ei, și în aceste împrejurări, sigur că oamenii nu l-au mai putut ajuta nicicum. Cu atît mai mult, omulețul începu să li se pară ciudat, pentru că și valiza lui este neobișnuită. E metalică și... n-are nici un fel de încuietoare !

— Și s-a baricadat în biroul „informațiilor" ? mai întrebai.

— Da. Iar de-acolo, folosindu-se de stația de radioamplificare, face apeluri interminabile, amenințînd că ori i se dă valiza, ori va distruge totul. Și, după cum vezi, folosind nu știu ce armă, a și trecut la fapte...

— Ați folosit grenade cu gaze lacrimogene ?

— Nu. În holul gării se află încă vreo treizeci de oameni, între care femei și copii.

— Mda.

Îl lăsai pe maior lîngă colțul gării.

După precauții maxime, reușii să mă strecor, ferit, în holul mare, plin acum de cioburi și de valize deschise, aruncate în aceeași cumplită neorînduială care domnea și în piață.

Situația era dezastruoasă, într-adevăr.

Făcui cale întoarsă şi, cînd să ies, megafoanele se porniră iar :

— „Apelez din nou la autorități. Dați-mi valiza şi totul va reintra în normal. Altminteri, mă voi răzbuna cumplit şi, mai înainte ca să distrug clădirea gării, voi face ca toți cei aflați încă în holul ei să plătească nesăbuința magazionerului".

Maiorul Prunea se agita disperat.

— Este că n-avem ce-i face ? mă întîmpină el.

— Nu, eu cred că i-am găsit leacul, spusei eu.

Mă privi neîncrezător, apoi privirea lui alunecă peste mine, undeva, în spatele meu, spre intrarea gării. O femeie țîşnise în piață. Rîdea în hohote şi-şi rupea în fugă hainele. Cîțiva milițieni o opriră, o aşezară pe-o bancă, dar în clipa următoare, o altă femeie îşi făcu apariția în chip asemănător.

— Trebuie să facem ceva, se agită maiorul. Dar ce mă năuceşte pur şi simplu este că nu ştiu ce anume să întreprind ! Un terchea-berchea aflat la odihnă s-a apucat să-mi spună că amărîtul ăla mic şi măsliniu ar lucra cu ultrasunete. Bah !

— Mă tem că „terchea-berchea" al dumitale a avut dreptate.

— Zău ? i se lungi maiorului fața. De-unde dracu' o fi ştiut el ! Că a fost la noi, la batalionul de circulație !... (Se plimbă agitat cîțiva paşi, aşa proceda totdeauna cînd se găsea în impas, apoi) : Atunci ce dracu' să-i facem ? ! Să bombardăm gara ?... Să-l îngropăm sub dărîmături ? Trebuie să facem ceva ! se lamentă el, alarmat.

— O să facem, ripostai calm. Deocamdată...

— O să facem, o să facem !... mă apostrofă el. „O să..." Şi el ucide femeile, nu vezi ?!

— N-ai nici o teamă, îi spusei. A procedat şi cu mine la fel — şi-i arătai hainele de pe mine — şi iată, nu-s mort de fel. Totul e ca doi-trei milițieni mai voinici să-i rețină pe cei care ies din clădirea gării. Cinci minute, nu mai mult ! pînă se liniştesc. Pe urmă, nebuneala asta le trece, ca luată cu mîna !...

— Mă rog, mă rog, spuse maiorul.

— Mi-ar trebui o maşină. Ai vreuna ?

— Am. Ia-o pe cea gri, „Volga" aceea.

— Mulțumesc. Şi plecai.

12.

Doctorul Vîlceanu se afla, într-adevăr, în trenul de Bucureşti, oprit acum în stație la Buşteni.

— Eram disperat cînd am văzut că nu ne mai dă drumul spre Predeal, zise el de cum mă zări. Nu ştiam ce să fac : să vin cu o maşină sau să te aştept pe dumneata.

— Ultima soluție a fost mai bună, îi spusei.

Luai pastilele şi le pusei în buzunar.

— Cîte ore zici că poate anihila efectul o pastilă ?

— Treizeci de minute !

— Cam puțină vreme, dar... E-n regulă.

— Vai, dar cum arăți, căpitane! se minună fizicianul, abia acum luînd seama la îmbrăcămintea și, în general, la aspectul meu.

— Am suferit și eu cinci minute de „beția Cici", spusei rîzind și denumind starea aceea ciudată astfel cum o denumise, mai întîi el, doctorul Vîlceanu.

— Apropo, se bănuiește ceva despre ceea ce l-ar fi putut determina pe pitic să-i poarte lui Cici sîmbetele?

13.

Condeescu se înapoiase de la Brașov. Împreună cu el mai sosiseră trei ofițeri din operativ. Eram, deci, cinci. Și dacă-l puneam la socoteală și pe subofițerul care lucra cu cei doi cîini alsacieni, eram șase.

Împărții fiecăruia cîte o pastilă, iar cîte o jumătate — celor doi alsacieni.

Hotărîrăm planul de bătaie, apoi ne despărțirăm, fiecare apucînd-o pe calea ce-i indicasem.

Eu pătrunsei din nou, pe ascuns, prin ușa principală. Holul imens părea sinistru, despuiat acum de tot ceea ce, altădată, fusese mîndria lui: pereții de sticlă. Omulețul tocmai lătra la microfon unul dintre lungile sale apeluri:

— ...Priviți geamul cel mare, cel dinspre cafenea, spunea el. În clipa aceasta se va desprinde și va cădea...

Și geamul cel mare prinse, dintr-o dată, să trepideze, să crape, apoi să se prăvale într-o cascadă de cioburi, spre groaza celor cîțiva care se refugiaseră în partea dinspre cafeneaua gării și care o porniră, înnebuniți de frică, în partea cealaltă a holului, călcîndu-se în picioare, bulucindu-se, căutînd să-și ferească viața.

Privirile mele însă erau concentrate acum spre mititel. Observai cum luleaua, pe care o ținuse, pînă atunci, îndreptată spre uriașul geam, era potrivită acum pe direcția microfonului stației de radioamplificare. Un rîs sardonic urîți și mai mult chipul stîrpiturii cînd își rosti ultima sentință:

— În clipa aceasta voi începe să distrug clădirea.

(Îi răspunse vaierul celor aflați în hol.)

Pereții din beton armat porniră un dans amețitor. Tavanul uriaș, boltit peste toată întinderea holului zvîcnea cuprins de spasmele unui seism venit de niciunde.

Acum omulețul n-ar mai fi putut scăpa decît printr-o minune. Mă simțeam istovit, somnul îmi plumbuia pleoapele și, în vreme ce mă furișam pe lîngă pereți, mă poticneam, deși nu întîlneam vreun obstacol. Dar înainte de a mă fi putut culca liniștit, trebuia să prind aschimodia-asasină.

Mă arătai în fereastră, chiar în fața sa.

Omulețul nici nu se clinti. Nu se ridică, nu se sperie. Un mușchiuleț nu tresări pe chipul său.

— Trăiești? întrebă oarecum contrariat, și, probabil, prin stația de radioamplificare, în întreaga piață, vui întrebarea lui.

— După cum vezi. Și ai face bine să ieși frumușel de acolo.

Întinse luleaua lui fermecată spre mine. Dar nu mă mai temeam. Deși, în clipa următoare, geamul care ne separa căzu la pămînt, iar în piept simții izbindu-mă ceva ca un glonț. Pentru o fracțiune de secundă, avui senzația certă că am fost împușcat. Puțin după aceea însă, totul reveni la normal. În afară de o oboseală grea, cețoasă, părea că nimic altceva nu mă mai încerca.

Săltai încet pistolul-mitralieră și, dintr-o rafală, spulberai tot peretele de sticlă al ghișeului de „Informații". Acum nimic nu mă mai separa de omuleț și pe chip nu i se putea citi nimic altceva decît nestăpînita frică a celui care a pierdut și pe ultima carte.

Nu, n-am vrut aceasta, dar nu mi-am putut stăvili la timp un zîmbet de triumf.

Mi-l zări.

Omulețul tremura tot, ca un diapazon.

Urlă :

— Nu te-apropia ! Nu te mai apropia ! !

Pielea i se învinețise pe întregul chip, iar vocea lui împrumuta acum accente metalice. Unde dispăruse nefirescul lui glas de pitic ? !

— Un pas dacă mai faci !... urlă iar, manevrînd diabolica pipă ca pe-un pistol.

Sticla pereților dinspre peron dispăru mistuită de rafale și cei doi locotenenți — Daicu și Băran — năvăliră în biroul de informații în același timp. Odată cu ei, sau poate precedîndu-i o clipă, sări fereastra și alsacianul care mă găsise în pădure. Într-o fracțiune de secundă îmi fulgeră scena cînd cîinele se va năpusti peste omuleț. Dar alsacianul amușină, parcă înciudat, împrejurimile, se lovi ca un orb de omuleț și... atît. Pentru el omulețul nu exista ! N-avea miros ? !

Locotenenții îl imobilizară pe bezmetic.

Încetase să se mai zbată, să mai profereze nesăbuite vorbe fără șir. Ochii lui fixau acum tavanul cu o asemenea stăruință și într-un chip atît de nefiresc !... Încercai, chiar, să atrag și atenția subordonaților, dar în clipa aceea îmi dădui seama că luleaua, enigmatica lulea, dispăruse.

— A luat-o careva dintre voi ? întrebai.

— Nu, tovarășe căpitan.

— Aveți grijă de el, eu am să caut pipa.

Sării jumătatea de zid dinspre peron. Un grup de pompieri tocmai se apropia în trap ritmat.

— Opriți-vă, le spusei, nu-i nevoie de voi.

Ofițerul care-i comanda privi nedumerit alura mea, apoi spuse înțepat :

— Avem ordin !

— Înapoiați-vă. Aici nu-i competentă decît miliția ! Stînga-împrejur ! comandai.

Se urniră greoi, apoi o apucară în același trap mărunt spre intrarea complexului comercial, dincotro și veniseră.

Căutai îndelung ciudatul obiect. Între linii, pe peron, în rondurile de flori. Abia într-un tîrziu descoperii pe peronul liniei întîi o pată de forma literei L. Parcă arsese ceva acolo. Puterea focului imprimase umbra în asfalt. Aici să fi dispărut pipa vecinului meu de hotel ? !

Mă auzii strigat — era glasul locotenentului Daicu. Daicu era înspăimîntat, ceea ce mă făcu să grăbesc și să revin iute la biroul informațiilor.

— Ce e ?

— Priviți !

La picioarele sale se mai vedea, mic cît o păpușică, ciudatul omuleț a cărui cumplită răzbunare răscolise un oraș.

Rămăsei năuc — la propriu, la figurat, cum vreți ! Tabloul care mi se înfățișa nici nu putea să mă impresioneze altcum Acolo, lîngă noi, sub labele uriașului alsacian, omulețul dispărea sub privirile noastre stupefiate...

14.

— Da, destul de ciudată povestea dumneavoastră ! spuse profesorul Cristea. În orice caz, frumoasă ! Nu-i așa, Ursule ?

Conferențiarul Ursu surîse aprobator. Apoi :

— E firesc să fie frumoasă, tovarășe profesor... Cu ani în urmă, căpitanul Manoliu a făcut gazetărie. Nu știați ?

Profesorul se apropie de mine.

— În cazul acesta, căpitane !... și mă atinse, într-un gest amical, cu mîna pe umeri.

Nu răspunsei în nici un fel. Mă amuza neîncrederea celor doi și, la drept vorbind, nici nu aveam vreun argument cît de cît palpabil în sprijinul celor povestite. Decît numai pîrdalnica aceasta de valiză care ascundea... Dar cine putea ști, încă, ce ascundea în ea ! Astfel că îi lăsai să facă pregătirile necesare, apoi, cînd Ursu mă întrebă dacă „acum" îi pot încredința valiza, îl rugai s-o ia. Întinse numai două degete și săltă în sus de mînerul metalic.

Dar... un rictus de durere i se întipări pe chip.

— Ți-ai scrîntit degetele ! mă ridicai, vădit încîntat de pripeala lui.

Și le frecă repede de halat, mîrîi ceva, apoi puse întreaga lui forță în joc și săltă valiza.

— Cred că are pe puțin 40—50 de kilograme ! gemu el.

— Imposibil ! se arătă neîncrezător profesorul. La volumul acesta... De plumb dacă ar fi și tot...

N-a fost nevoie de o prea mare strădanie. Acolo unde aparatul de sudură— electrică sau autogenă — dăduse greș, laserul izbîndi. Capacul căzu lent, dezvăluind privirilor noastre curioase un glob mat de mărimea unei portocale. O proeminență abia vizibilă emana, în partea de sus, un mănunchi luminos de raze

la intervale complect neregulate, ca un emițător optic de semnale Morse. Pentru o vreme — cît îi fu necesar profesorului să-și hotărască un plan de bătaie — eu chiar sperai într-un banal sistem de telegrafie, dar cînd îmi exprimai părerea, Ursu spuse clar :

— Exclus ! Am fost, în copilărie, un pasionat radioamator. Cunosc Morse, cunosc și cîteva limbi de largă circulație... Nu, nu, este exclus !

— Dar poate că e într-o limbă pe care n-o cunoașteți... sugeră profesorul.

— Nu, nu ! V-am spus că este exclus ! În orice limbă s-ar transmite semnale Morse, e necesară inevitabila pauză dintre litere... sau, mă rog, dintre glifele, oricare ar fi ele... care trebuie să aibă aceeași durată. Or, aici, nici gînd de așa ceva.

Profesorul încercă să extragă globul din interiorul valijoarei, dar nu reuși. Luîndu-l în căușul palmelor însă, descoperi un resort de care ne vorbi.

— Apăsați pe el ! îl îndemnă Ursu.

— Să apăs ! ? făcu profesorul cu o mirare copilărească pe chip. Ce zici, căpitane ?

— Încercați ! zisei. Sau, mai bine, dați-vă la o parte, mai firesc e să risc eu !

Pînă să se dezmeticească profesorul, îl îndepărtai de la masa de lucru și, ușurel, apăsai eu resortul pe care — cinstit să fiu — nici măcar nu-l zărisem, ci doar îl palpasem cu vîrful arătătorului mîinii drepte.

Cîteva clipe nu se petrecu nimic. Spun cîteva clipe, atunci însă — și nu numai mie — mi se părură veacuri ! Conferențiarul Ursu abia apucă să-și rostească îndoiala („Nu cumva nici n-ai apăsat ?"), că enigmaticul glob deveni transparent, apoi strălucitor, apoi inundă camera cu o lumină vie, de o puternică forță materială, care ne împinse, pe toți trei, ca mîinile unor nevăzuți giganți, tocmai către celălalt perete al laboratorului.

Obișnuit cu neobișnuitul — ca să folosesc acest joc de cuvinte — reacționai firesc într-o asemenea situație. Adică, odată lipit de perete, încercai să mă dumiresc ce și cum. Cei doi cercetători însă rămăseseră ca două stane de piatră. Nu mai cutezau să facă un gest !

Între timp, globul se transformă într-un veritabil — și original, nu ? — televizor. Sau, mai degrabă, nu, nu televizor ! Ci părea a fi fermecata oglinjoară a relei împărătese din poveste.

Nu e vorba de laudă de sine, dar îndrăznii primul să fac cîțiva pași lîngă uimitoarea jucărie. Căci așa mi se păru întru început...

Lumina aceea puternică păli curînd ; dar unda care ne repezise de perete mai persista. În schimb, proeminența abia vizibilă continua să emită misterioasele sale raze. Numai că acum acestea deveniseră de un roșu violent, iar o melopee nepămînteană inunda încăperea laboratorului.

— Fii atent la ritm, căpitane ! auzii, rostit chiar lîngă mine, îndemnul profesorului.

— La ritm ? Care ritm ?

— Ei, drace ! Nu-ți dai seama că ritmul acestei melodii este dat de frecvența emițătorului ? !

Nu știu ce am vrut atunci să-i răspund sau ce i-aș fi putut răspunde. Nu mai știu ce, pentru că întreaga mea atenție fu absorbită de ceea ce se petrecea înăuntrul globului care prinsese viață.

...Era o culme muntoasă. Verdele viu al pajiștei ce se întindea cît vedeai cu ochii părea ireal. Mari ridicături din piatră — gigantice ciuperci cenușii — se profilau pe un cer de cristal, fără umbră de nor.

— Hm ! îl auzii mirîind pe Ursu. Formele astea calcarice, cu eroziuni tipic eoliene, zău dacă nu-mi amintesc de...

— Babele ! interveni profesorul. Ai dreptate, asta-i culmea Babelor, Ursule !

Vedeam și eu bine acum că e vorba de Babele. Dar ce Dumnezeu puteau fi procesiunile acelea ! Tinere domnițe în cămăși albe cu mîneci scurte, cu fustele adunate strîns pe corp și cu marame de fum peste cosițele pline de flori de munte, mergeau cu frunțile întunecate, mîngîiate de zefirul care tremura iarba. Către locul spre care se îndreptau — o stîncă paralelipipedică, aidoma unui altar — se aflau (scena aceasta se contura tot mai limpede) un flăcău și o fată.

Stăteau semeți, cu chipurile ridicate către lumina cerului, iar la picioarele altarului păzeau sau străjuiau numai patru războinici cu scuturi mici, ușoare.

Nu, nu ne mai gîndeam, în acele clipe, la altceva. Privirile noastre, gîndurile noastre, simțirea noastră totală erau captate, ca de vrajă, de uimitorul spectacol ce ni se înfățișa. Clipe de uimire pe care — vai ! — aveam să le regretăm atît de mult mai tîrziu !

De cîteva ori chipul proaspăt, eteric, al fetei fu prezentat de aproape. Cu insistență chiar. Iar eu îl știam, mai văzusem acest chip. Dar unde ? Cînd ? În ce împrejurări ?

În jurul altarului de piatră — căci nu, nu mai era nici o îndoială în această privință — tinerele domnițe începuseră un dans ritual. Melopeea care ne vrăjea — de cîtă vreme ? — deveni parcă mai dură, căpătă accente mai dramatice. Și, deodată, cerul siniliu se deschise, se închipui din senin un nor care se prăvăli cu o viteză amețitoare peste culme. O pîclă densă învălui lăuntrul globului și cînd se destrămă, văzurăm ceva de domeniul fantasticului : pe altar rămăseseră, încă în extaz, cei doi tineri, iar de jur-împrejur, domnițele blonde și războinicii bărboși zăceau prosternați. Dintr-un obiect nemaivăzut, un fel de car de foc — cum este înfățișat de legendele biblice carul sfîntului Ilie — coborîră doi bărbați. Aveau pe ei costume ciudate și nici nu arătau prea voinici : ba, dimpotrivă, comparîndu-le statura cu cea a bărboșilor luptători, păreau foarte mici. Unul dintre ei se îndreptă hotărît spre altarul de piatră. Urcă treptele de stîncă și se opri lîngă fată. Evident minunat de-al ei chip, nu-și mai putea dezlipi privirile de el. Tînăra și încîntătoarea femeie îi va fi apărut ca luna plină. Mîinile sale începură, mecanic, să mîngîie

trupul fecioarei, care, nu după mult timp, își coborî lumina ochilor asupra lui. Avea gura ușor arcuită și dinții albi se armonizau cu ochii de ciută. Părea mirată, ca trezită după un somn lung și greu, și nu realiza deloc ce se petrecea cu ea. Omulețul în costumul strîns pe corp făcu un efort și-și descoperi capul de sub cupola unei caschete ce i-l ocrotise pînă atunci ca un nimb.

Tresării. Și chipul, aproape slut, al omulețului îmi era cunoscut...

Atunci, ca împinși de un resort, ne prăbușirăm, toți trei odată, peste masa laserului, pe care se afla ciudatul glob. Uluiți de ceea ce ne era dat să privim, n-am băgat nici unul de seamă cum roșul incandescent al emițătorului pierise treptat. Cum n-am observat, nici unul dintre noi, nici stingerea treptată a melopeei care ne fermecase auzul de atîta vreme. Ne-am trezit la realitate abia cînd puterea aceea nevăzută, căreia ne împotrivisem cu toate forțele, încetă brusc să ne mai împingă spre extremitatea laboratorului. Confruntați cu ea atîta vreme însă, și încetînd dintr-o dată, ne prăvălirăm aruncați de propria noastră forță de opunere !...

Din fericire, ne oprirăm mai înainte de a fi atins cu pieptul cutia ce ocrotea vrăjitul glob. Dar forța aceea luminoasă iradiată de el se topea vertiginos... Și, odată cu ea, se destrăma mreaja în care petrecuserăm pînă atunci. Frumoasa fecioară cu cosițe bălaie, soborul tristelor domnițe, omulețul ciudat, coborît din cine știe ce lumi să-și împlinească văpaia dragostei cu o pămînteancă... totul... toate se întorseseră în lumea aceea necunoscută din care veniseră. Se mistui, în cele din urmă, sub ochii noștri, și mica valijoară cu sfera ei ciudată. Pe netezimea de oțel a mesei nu rămase decît o umbră, aceeași umbră pieritoare pe care o privisem, lăsată de pipa enigmaticului omuleț pe asfaltul gării din Predeal. Se stinse și se pierdu povestea dragostei neîmplinite — cîte milenii ? — care, pe căi galactice, cutreieră, poate și astăzi, fantasmele siderale.

Science-fiction-ul în actualitatea timişoreană

Anchetă de OVIDIU ŞURIANU

Cu prilejul celei de-a treia consfătuiri pe ţară a cenaclurilor studenţeşti de literatură ştiinţifico-fantastică, ţinută la Timişoara în zilele de 11—12—13 mai 1973, profitînd de prezenţa la această manifestaţie culturală a scriitorilor Sergiu Fărcăşan, Ion Hobana şi Adrian Rogoz, i-am rugat să răspundă la următoarele întrebări legate de obiectul consfătuirii :

1. Cum vedeţi raportul dintre science-fiction şi actualitate ?

2. În această lumină, ce părere aveţi despre lucrările ştiinţifico-fantastice ascultate sau citite cu prilejul celei de-a III-a consfătuiri pe ţară a cenaclurilor studenţeşti SF ?

3. Care este importanţa întîlnirilor de acest fel şi cum o apreciaţi pe cea de la Timişoara ?

Iată răspunsurile celor trei cunoscuţi scriitori :

SERGIU FĂRCĂŞAN : 1. Îl văd ca pe un arc. Un science-fiction porneşte întotdeauna *— indiferent de perioada în care se situează acţiunea lucrării — din actualitate. E un dat fatal, autorul fiind condiţionat. Urmează zborul extrapolării în trecut, în viitor sau în prezentul ipotetic, într-un cuvînt în fantastic : curbura arcului. Fie că autorul o vrea sau nu, el tinde să fie citit de semenii săi, de minimum un lector ipotetic ; dar numai dacă este de calitate arcul SF izbuteşte reîntoarcerea, adică izbuteşte să realizeze un apel afectiv şi cognitiv, să exercite o influenţă asupra contemporanilor sau cel puţin să fie citit de aceştia.*

O curbare prea violentă, dacă materialul nu e rezistent, duce la ruperea arcului. O curbare prea puţin pronunţată înseamnă platitudine, lipsă de încordare. Un balans bun, de îndepărtare de la actualitate şi de reîntoarcere la ea, duce la o literatură musculară, dinamică, de efect. Pare simplu, dar, din păcate, mulţi mai confundă actualitatea *unei scrieri cu* perioada *în care se petrece acţiunea sau cu* tema *ei. Dacă am accepta formula rezultă logic următoarele : cea mai actuală scriere fantastică e un reportaj la zi, deci excluderea oricărei fantezii... Imaginea arcului schiţată adineaori e şi ea o schematizare, o sărăcire. Creierul şi sensibilitatea umană sînt cuceriri ale miilor de milenii. Literatura ştiinţifico-fantastică trebuie să fie, între altele, şi un scut împotriva simplismului : actualitatea nu exclude, ci cere inteligenţă şi respectul complexităţii umane.*

2. Majoritatea sînt prea puțin actuale, in sensul că au un efect prea mic asupra ascultătorilor. Puterea de captivare, efectul sentimental, activ, aș zice chiar puterea de a se face „luate în serios“ : încă prea multe dau impresia de parodii, voite sau nu, încă multe sînt prea bogate în șuruburi și amănunte tehnice. Există cîteva talente puternice, care se vor afirma pe măsură ce vor reuși să se înfigă vampiric și să sugă din seva literaturii „generale“ care se adresează omului de azi în general și nu unui cititor „microbist“, specializat, cvasiprofesionist al cenaclurilor.

3. Întîlnirile de acest fel duc la una din cele mai puternice mișcări literare din țara noastră. Sînt impresionat de unitatea și prietenia dintre SF-iști, fie ei scriitori vechi sau debutanți. În alte genuri — să zicem în dramaturgie — n-am întîlnit un atît de fertil schimb de idei, ajutor reciproc și atîta prietenie între generații, între „profesioniști“ și „amatori“, între meserii diferite, căci destui dintre participanții din Timișoara nu erau literați, ci ingineri, medici, studenți ai unor viitoare profesiuni diferite.

Consfătuirea din Timișoara a fost sub două aspecte cea mai reușită dintre cele de pînă acum : unul teoretic al discuțiilor, celălalt privind gradul înalt de închegare spre o formă permanentă a circulației ideilor și a lucrărilor între București, Craiova, Oradea și celelalte centre în care se dezvoltă science-fiction-ul, neuitînd ospitaliera Timișoară.

ION HOBANA : 1. Simplificînd, aproape ca raportul dintre efect și cauză (evident, un raport mediat). Pentru că orice operă literară e determinată de momentul actual, indiferent de epoca pe care o abordează. Nu există un viitor imaginar, un viitor posibil, rupt de prezent. Oricîte absurde și inutile eforturi de detașare ar depune, autorul nu-și poate eluda condiția temporală ; el nu face decît să extrapoleze, să transfigureze problematica zilelor noastre.

2. Așa cum am spus și în cadrul consfătuirii, cu unele excepții notabile, colegii mei mai tineri nu se străduiesc destul să depășească stadiul ingeniozității și al poantei. Ei scriu mai bine ca în trecut, dar, furați de condei, uită că science-fiction-ul, asemenea oricărui alt gen literar, are ca principal obiect omul cu problemele sale de o infinită complexitate. Este un adevăr demonstrat de toate marile opere clasice și moderne.

3. Întîlnirile noastre sînt deosebit de utile — și nu numai pentru că ne ajută să ne cunoaștem mai bine. La Timișoara, de pildă, discuțiile pe marginea lucrărilor prezentate s-au ridicat la generalizări pasionante privind sensurile profunde ale science-fiction-ului. Pe de altă parte, a fost depășit stadiul declarațiilor despre necesitatea colaborării dintre iubitorii genului din diferite orașe ale țării, hotărîndu-se înființarea unor organisme de lucru comune. Să sperăm că avem de-a face cu un nou pas pe calea creării unei veritabile mișcări SF pe plan național. Dar totul depinde de eforturile noastre, ale tuturor.

ADRIAN ROGOZ : 1. Parafrazînd un „gînd nepieptănat“ al lui S. J. Lec („unii oameni au o reacție îndelungată : înțeleg abia

după cîteva generații"), am spune că anticipația poate fi socotită drept reacția rapidă a literaturii. Aceasta echivalează cu o prognozare îndrăzneață a consecințelor (faste și nocive) pe care le poate avea progresul tehnico-științific asupra Terrei ca planetă și, mai ales, asupra societății umane și asupra omului ca individ (tot mai sensibil la „șocurile viitorului"). Această „prognoză" este făcută din unghiul și cu mijloacele unui artist al cuvîntului, dar ea este cu atît mai eficace cu cît se întemeiază pe o mai profundă explorare a realității pe care o cunoaște scriitorul.

2 și 3. Barometru al presiunilor social-economice, anticipația românească răsfrînge la modul specific ei uriașele prefaceri care au schimbat profilul patriei noastre. Dintre genurile literare, science-fiction-ul este, probabil, cel mai îndatorat revoluției social-politice care a transformat România într-o țară socialistă și care continuă să-i dea un sens fecund, realist și ascendent pînă departe, în mileniul al III-lea.

În această lumină trebuie privite realizările noastre indiscutabile. Sute de lucrări SF originale au văzut în ultimele două decenii lumina tiparului într-un tiraj ce-i lasă visători pe colegii noștri apuseni. În cinci orașe ale țării există nuclee de activitate organizată a amatorilor. Două fanzine au luat ființă (numărul de exemplare al celui timișorean este impresionant). La congresul european de la Triest (1972), anticipația românească a înregistrat frumoase succese. Traduceri din autorii noștri SF au apărut în Franța, în U.R.S.S., în Cehoslovacia, în America de Nord și de Sud și se pare că audiența peste hotare va deveni și mai largă. Bilanțul celui de-al treilea concurs național consacrat anticipației, deschis numai autorilor neprofesioniști, va demonstra elocvent că acest gen dificil a intrat la noi într-o etapă de maturizare.

La cea de-a treia consfătuire pe țară a cenaclurilor studențești de literatură științifico-fantastică dezbaterile au fost extrem de vii, de sincere, de fertile. Lucrările și hotărîrile consfătuirii timișorene vor marca desigur o dată importantă în evoluția science-fiction-ului nostru (ca să nu pomenim decît de faptul că, la propunerea lui Ion Hobana, a fost inițiată elaborarea unor bibliografii ale anticipației).

Organizată excelent, consfătuirea din Timișoara va rămîne în amintirea noastră legată atît de căldura cu care am fost primiți de gazdele noastre, cît și de farmecul mereu nou al orașului de pe Bega.

Nu voi da nume de autori și de lucrări. Ca redactor al unei reviste specializată în SF, esențial mi se pare faptul că am reîntîlnit și am cunoscut aici o seamă de tineri talentați ce mi-au stîrnit încrederea în seriozitatea lor și în care văd valul viguros al anticipației noastre de mîine.

Realizatorul acestei anchete, participant de asemenea la consfătuire, a ținut să-și expună și el punctul de vedere asupra celor trei chestiuni în discuție. Așadar...

OVIDIU ȘURIANU : 1. Afirmînd că science-fiction-ul este ecoul exploziei tehnico-științifice în literatura beletristică, admitem implicit că acest gen controversat reflectă de fapt unul din cele mai pregnante aspecte ale lumii contemporane. Tematica

preferată a SF cuprinde unele dintre cele mai actuale probleme, preocupări, idei și frămîntări născute din covîrșitoarea influență a progresului tehnico-științific asupra vieții oamenilor: de aici rezultă interesul tineretului pentru această literatură, popularitatea ei incontestabilă demostrată prin numărul lucrărilor publicate, prin tirajul lor, prin circulația cărților, prin atracția pe care o exercită filmul de ficțiune științifică pe marele și pe micul ecran. Acest interes este astăzi universal, chiar dacă intensitatea lui diferă de la o țară la alta: raportul direct între gradul de civilizație tehnico-științifică a unei țări și interesul pentru literatura științifico-fantastică este evident. Așa se face că, urmînd fidel această regulă, dezvoltării impetuoase a tehnicii și științei din ultimul sfert de veac în țara noastră i-a corespuns o dezvoltare paralel cantitativă și calitativă a literaturii științifico-fantastice. În Banat lucrurile s-au petrecut la fel: după un început timid, au fost atrași spre acest gen nu numai obișnuitul public consumator, ci și scriitori, critici, oameni de cultură; ziarele, revistele noastre, radioul timișorean i-au acordat o importanță, dacă nu proporțională cu popularitatea, cel puțin mai mare decît în majoritatea regiunilor din țară.

2. Lucrările citite la consfătuire vădesc o preocupare tot mai mare din partea tinerilor autori pentru depășirea unor tare inerente „copilăriei" literaturii științifico-fantastice. Tehnicismul se face tot mai rar simțit și cred că s-a înțeles în sfîrșit că omul cu problemele, cu ideile, cu sentimentele sale trebuie să stea în centrul acestei literaturi, ca și a oricărei alteia.

3. Cred că asemenea întîlniri sînt foarte folositoare. Participanții au ocazia să se cunoască nemijlocit, să schimbe idei, să facă schimb de experiență în activitatea de cenaclu, să se informeze reciproc, să ia hotărîri comune. Au de asemenea ocazia să-i întîlnească și să-i asculte pe autorii celor mai cunoscute opere de ficțiune științifică, pe teoreticienii genului.

A treia consfătuire a cenaclurilor studențești a constituit o frumoasă reușită. Au fost prezenți participanți din mai multe orașe ca altădată, discuțiile s-au ridicat la un nivel încă neatins la alte asemenea manifestări, s-au luat cîteva hotărîri care vor duce la întărirea activității cenaclurilor, ba chiar la crearea unei veritabile mișcări literare SF pe plan național.

(din revista „ORIZONT")

Cronică (en passant fantastică) a șahului

de EMANUEL REICHER

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

XXV.

Mihail Botvinnik conduce meciul egal dintre sport și cibernetică (2)

Meci-turneul desfășurat la Haga și la Moscova în anul 1948 a confirmat supremația lui Botvinnik, care a pierdut numai două partide din totalul de 20 jucate, a realizat 14 puncte și l-a întrecut pe cel de al doilea clasat — *Smîslov* — cu 3 puncte!

Conform regulamentului F.I.D.E. din 1947, campionul lumii trebuia, după trei ani, să-și apere titlul în fața celui care avea să parcurgă toate etapele preliminare. În 1951, primul turneu al candidaților a fost cîștigat de *David Bronștein* (după un *ex aequo* cu *I. Boleslavski*).

Botvinnik n-a făcut totul pentru cea mai bună pregătire a acestui meci, anii 1949-1951 fiind în cea mai mare parte dedicați specializării. Într-adevăr, campionul lumii și-a materializat tendința de multilateralitate, devenind și doctor în științe tehnice; dar, în meciul cu Bronștein, unele lacune în antrenamentul său au fost evidente. Autorul admirabilului articol despre pregătirea multilaterală — fizică, teoretică și psihologică — necesară în șah, teorie valabilă și astăzi prin caracterul ei științific, nu reușise să-și aplice metoda în propria-i practică.

Lupta a debutat cu patru remize consecutive, deloc liniștite însă, în care s-au confruntat două concepții diferite, campionul lumii trebuind să

face față unui filozof al șahului, dar unui filozof... agresiv. Bronștein a cîștigat partida a 5-a, dar a pierdut în cea de a 6-a și a 7-a. Au urmat trei remize, după un joc nu mai puțin încordat decît cel anterior. Din nou o victorie de o parte și de cealaltă în rundele 11 și 12, dar pînă la a 17-a întîlnire a fost la egalitate, pentru ca apoi campionul să reia conducerea. Partidele 21 și 22 au devenit de-a dreptul dramatice: Bronștein le-a cîștigat și mai avea nevoie de unul singur dintre cele două jocuri rămase, pentru a deveni campion al lumii. Nu l-a putut realiza, pierzînd în runda a 23-a, iar după remiza din cea de a 24-a, meciul s-a terminat la egalitate: 12-12. Botvinnik și-a păstrat titlul, dar la limită și luptînd din greu.

Dealtfel, lunga întrerupere a activității șahiste a avut urmări și mai tîrziu, campionul lumii ocupînd doar locul V în campionatul U.R.S.S. — 1951 și locul III-V la Budapesta — 1952. Totuși după aceste turnee a revenit puternic, cucerind campionatul U.R.S.S. în anul 1952.

Din nou însă, meciul cu *Vasili Smîslov* pentru titlul de campion al lumii (1954) a fost precedat de o lungă absență din marile turnee internaționale. Adversarul său n-a putut totuși să fructifice pe deplin acest avantaj, datorită capacității extraordinare a campionului de a se mobiliza în momentele „cheie" ale întîlnirii.

Amatorilor de senzații tari, meciul Botvinnik-Smîslov le-a oferit cele mai mari satisfacții. O luptă înverșunată, fără menajamente, cu destule greșeli, explicabile însă prin tensiunea extraordinară din fiecare partidă, și cu răsturnări senzaționale de scor. După 4 runde, campionul avea 3 puncte avans! Smîslov a redus scorul în runda a 7-a, pentru ca apoi, cîștigînd 3 partide consecutiv, să ia conducerea. Forța de joc a lui Botvinnik a reînviat ca prin miracol, descumpănindu-l pe challenger, care a pierdut 4 din următoarele 5 partide. După o luptă epuizantă, meciul s-a terminat la egalitate: 12-12.

Au trecut trei ani, și cei doi adversari s-au reîntîlnit. Învingînd pe toți așii șahului, Vasili Smîslov a ajuns încă o dată la un pas de vîrful piramidei.

Meciul din 1957 a fost dominat de pretendentul la titlu, care a jucat magistral, în special în finaluri, și s-a dovedit superior în combativitate. De la runda a 14-a pînă la a 22-a, cînd lupta a luat sfîrșit, Botvinnik n-a cîștigat nici o partidă!

Aceasta a dat multora certitudinea că întîlnirea revanșă, programată conform regulamentului F.I.D.E. un an mai tîrziu, va confirma rezultatul primului meci. Dealtfel, în afară de Alehin, nici un campion al lumii nu-și mai redobîndise supremația.

Probabil, tocmai acest gînd l-a înaripat pe Botvinnik, care în 1958 a redevenit campion mondial, dovedind o mare putere de recuperare. El a luat un start senzațional, cîștigînd primele trei partide! În runda a 5-a, Smîslov l-a învins, dar replica lui a fost fulgerătoare: în ziua următoare și-a luat revanșa. Aceeași „fază" ne-au oferit-o rundele 11 și 12. Nu numai atît: după cea de-a 14-a partidă, Botvinnik conducea cu patru puncte. Tot ce a mai putut face Smîslov în fața uraganului dezlănțuit de adversa-

rul său a fost să reducă handicapul, astfel încît întîlnirea a luat sfîrșit cu scorul de $12^1/_2$-$10^1/_2$ în favoarea challengerului care, la 47 de ani, a demonstrat aceleași calități ce-l aduseseră în fruntea șahiștilor lumii în urmă cu un deceniu.

Doi ani mai tîrziu, în 1960, adversarul său a fost tînărul *Mihail Tal*, care parcursese viforos toate fazele campionatului mondial, anticipînd prin jocul lui riscant, ba chiar excentric, desfășurarea tumultuoasă a meciului.

Rezultatul final — $12^1/_2$-$8^1/_2$ pentru Tal — reprezenta în primul rînd o victorie a unui mod cu totul neobșinuit de a aborda șahul. Originalitatea ideilor, pasiunea de a complica orice poziție, un dar uimitor de a găsi rezolvări tactice în situații ce par sortite unor lungi manevre poziționale, lovituri psihologice surprinzătoare — toate acestea au făcut din Tal un adeversar extrem de incomod pentru Botvinnik, care a trebuit să închine steagul. Elocvent este și faptul că el n-a reușit să cîștige nici una dintre ultimele 12 partide ale meciului !

O înfrîngere grea și un moment dificil de depășit, mai ales că noul campion al lumii avea de partea sa tinerețea, un avantaj ce nu poate fi neglijat. Un an mai tîrziu, la întîlnirea revanșă, vîrsta celor doi competitori era în progresie aritmetică : Tal — 25 de ani, Botvinnik — 50 !

Și din nou s-a întîmplat ceea ce părea de necrezut. Meciul din 1961 s-a terminat cu înfrîngerea lui Tal și încă la 5 puncte diferență : 13-8 ! După runda a 8-a, campionul era condus numai cu un punct, dar, prin trei victorii consecutive, bătrînul luptător a cucerit un avantaj ce n-a mai pútut fi recuperat, mai ales că disputa a fost tot timpul sub semnul combativității sale.

Renăscut pentru a doua oară ca pasărea Phoenix, Botvinnik domină categoric în turneele de la Hastings (1961-1962) și Stockholm (1962).

„Obosit“ evident de această inepuizabilă vitalitate, cel deal XXX-lea congres F.I.D.E. stabilise un nou sistem de disputare a campionatului lumii : pierzîndu-și titlul, fostul lider nu mai avea dreptul la revanșă.

În anul 1963 rivalul lui Botvinnik a devenit un jucător situat la antipodul lui Tal : *Tigran Petrosian*. Acesta a impus de cele mai multe ori o luptă pozițională și de uzură, fructificîndu-și astfel superioritatea (tehnică și de rezistență), căreia campionul, la 53 de ani, nu i-a mai putut face față.

Botvinnik nu va mai lupta pentru titlu, activitatea sa șahistă rezumîndu-se la concursurile pe echipe și, rar, la unele turnee, unde va obține rezultate excelente : locul I la Amsterdam — 1963, Nordvejk — 1965, Amsterdam — 1966, Hastings (1966-1967), locul II-III la Mallorca — 1967 și locul I-II la Wijk aan zee — 1969.

Mi se pare sugestiv pentru palmaresul său tabloul luptelor directe cu marii ași ai eșichierului în perioada 1925-1967. (+ înseamnă victoria lui Botvinnik) :

Alehin :	+ 1 ; = 2
Bogoliubow :	+ 1
Bronstein :	+ 7 ; — 6 ; = 18
Capablanca :	+ 1 ; — 1 ; = 5
Euwe :	+ 2 ; — 2 ; = 8
Fine :	— 1 ; = 2
Fischer :	= 1
Flohr :	+ 5 ; — 2 ; = 24

Keres :	+ 8 ; — 3 ; = 8
Larsen :	+ 2 ; = 1
Lasker :	+ 1 ; = 3
Najdorf :	+ 2 ; — 1 ; = 1
Petrosian :	+ 3 ; — 6 ; = 20
Reshevsky :	+ 5 ; — 2 ; = 7
Smîslov :	+ 26 ; — 22 ; = 49
Spasski :	+ 1 ; = 2
Tal :	+ 12 ; — 12 ; = 20
Vidmar :	+ 2.

Scor negativ la Fine și la Petrosian, la începutul și la sfîrșitul activității competiționale. În rest, nici un alt contemporan, nici măcar Alehin, n-a reușit să-l clintească pe acest uriaș al eșichierului.

Imensul său travaliu analitic asupra propriilor partide a generat sinteze care proiectează liniile directoare ale șahului aflat la hotarele a două milenii.

Trăind în epoca adînc influențată de crearea și perfecționarea mașinilor electronice de calcul, el s-a consacrat o perioadă îndelungată — mai mult de un deceniu — problemelor puse de programarea jocului minții, modelării lui matematice.

În lucrarea „Algoritmul în jocul de șah", apărută în anul 1969, Botvinnik încearcă să răspundă, printre altele, la întrebări ca : este necesar să joace mașinile șah ? ; de ce dau ele deocamdată rezultate slabe ? ; ce se va schimba în lumea eșichierului atunci cînd ordinatorul va depăși nivelul marilor maeștri ? Sugestivă este și ideea lui Botvinnik de a prezenta modul de compunere a unui algoritm, pornind de la analiza memorabilei partide pe care a cîștigat-o la Capablanca în turneul A.V.R.O. — 1938.

Să facem cunoștință acum cititorilor cu punctul său de vedere asupra relației dintre șah și calculul electronic.

Botvinnik arată că „o problemă de șah în zece mutări cu patru figuri — rege și turn contra rege și turn — necesită 3.10^{15} operații. Chiar și o mașină care efectuează un milion de operații pe secundă ar avea nevoie de un timp extrem de lung spre a duce la capăt această sarcină" (ceva mai mult de 95 de ani — E. R.)

Aceasta dovedește cît este de greu să epuizăm toate posibilitățile chiar într-un caz atît de simplu. Pentru a vă arăta mai clar amploarea calculelor necesare unei mașini ca să joace o întreagă partidă, dacă programul ar trebui să parcurgă toate variantele posibile, vă oferim numărul aproximativ al pozițiilor pe care le pot lua cele 32 de piese pe tabla cu 64 de pătrate : un număr cu 52 de cifre calculat încă în anul 1886 de matematicianul german Richard Schurig.

Aceasta este însă numai o parte a chestiunii, pentru că succesiunea acestor poziții, deci tocmai ceea ce este caracteristic unei partide de șah, ridică numărul arătat la un rang de mărime deocamdată imposibil măcar de aproximat.

Iată de ce Botvinnik afirmă : „Din păcate, posibilitatea construirii unei asemenea mașini superșahiste este îndoielnică. Problema poate fi pusă însă și altfel : nu se poate realiza o mașină care să gîndească tot atît de imperfect ca un jucător, care să greșească la fel ca și simplii mari maeștri ? În acest caz, problema se simplifică cel puțin de milioane de ori și devine practic rezolvabilă pentru tehnica actuală."

Ca să programăm o astfel de mașină este nevoie în primul rînd să ne apropiem de gîndirea unui șahist, adică să

încercăm s-o modelăm matematic. „Se știe că un om nu poate calcula toate variantele posibile, ci se mărginește la aproximativ 2-4 PRIME mutări ale acestora, pe care le SELECȚIONEAZĂ intuitiv, pe baza experienței etc. În medie, un joc conține 40 de mișcări, astfel încît în decursul lui jucătorul trebuie să analizeze aproximativ 100 de prime mutări (cel puțin ! — E.R.). Care sînt acestea ? Dacă lăsăm la o parte toate celelalte lucruri legate de practica eșichierului, tocmai în alegerea acestor mutări constă secretul forței unui șahist. Se întîmplă ca adversarii să examineze aceleași 99 de mutări, dar la a suta să aibă păreri diferite. În acest caz, învinge cel care a APRECIAT mai bine. Dacă socotim că fiecare primă mutare dă loc unei variante de cel puțin 2-3 mișcări (de fapt, 5-6 și, uneori, mult mai multe ! — E.R.), rezultă un număr impresionant de situații analizate".

Ceea ce trebuie să înțelegem clar este că, în procesul calculării variantelor, unui șahist i-ar fi imposibil să nu elimine de la început — pe baza unor principii strategice și tactice, a regulilor învățate sau intuite, a rutinei competiționale — un număr imens de posibiltăți pe care nici nu le mai ia în considerare. (Spre a fi mai expliciți, să observăm un caz limită. Nici un jucător normal, după ce a jucat prima mutare scoțînd un cal în joc, iar adversarul a răspuns identic, nu va calcula ce se va întîmpla dacă își retrage piesa pe poziția inițială !)

În afară de aceasta, în jocul practic, în analiza lui omul este chiar ajutat de unele „imperfecțiuni" proprii. După cum spune și Botvinnik : „În timpul calculului, jucătorul nu vede toate cele 64 de pătrate ale tablei, ci numai 8-16 dintre ele, ceea ce ușurează în mod esențial analiza în timpul partidei. Mai trebuie menționat că jucătorul nu acordă atenție unora dintre figuri. Dintr-un număr de 25-30 de piese, în calcul nu iau parte (uneori — E.R.) decît 3-6, ceea ce constituie un nou avantaj. Deci, în cursul partidei, sînt cercetate deplasările unui număr limitat de piese, pe o porțiune limitată a tablei și, în special, deplasările acelora ce participă direct la luptă și numai pe acele cîmpuri unde bătălia poate avea loc". Iată de ce rezultatul unei partide nu-l determină numai capacitatea de a calcula variante exact și departe, ci și un complex de factori, reprezentînd personalitatea fiecărui jucător (intuiție, talent, mod de opțiune). De fapt, întreaga pregătire teoretică a unui șahist are drept scop tocmai optimizarea calculului său în direcțiile cele mai eficiente.

Tot astfel, mașina electronică nu va putea juca bine șah, decît dacă va avea un program cu un asemenea mod de lucru. Ea va trebui să discearnă ce este important, să calculeze și, mai ales, să aibă CRITERII de apreciere a pozițiilor. Din cauza aceasta, crearea programului capătă un caracter subiectiv, depinzînd de specificul autorilor lui, dar capacitatea de autoperfecționare a computerelor și memoria lor practic infailibilă pot duce la progrese mari și la performanțe înalte.

„Cu alte cuvinte, conchide Botvinnik, atîta timp cît vom căuta să realizăm o mașină superșahistă, vom înregistra insuccese ; cred însă că problema

poate fi soluționată dacă vom căuta să creăm o mașină asemănătoare omului (funcțional, firește, nu morfologic — E.R.) ...Ceea ce nu este o fantezie. Cu timpul, cînd mașinile vor căpăta din partea Federației internaționale de șah titluri de mare maestru, va fi necesar să se dispute două campionate mondiale, unul pentru oameni, altul pentru mașini. În acest din urmă caz, nu vor lupta, de fapt, mașinile, ci aceia care le-au creat și le-au alcătuit programele".

Implicarea lui Botvinnik în problema programării computerelor șahiste este consecința firească a poziției sale unice într-o rețea care structurează destinele dramatice a nu mai puțin de zece campioni mondiali, ca să nu mai pomenim de challengerii lor.

Avem imaginea tulburătoare a unui cîmp de influențe reciproce, aflate într-o relație (de tipul : motivație — comandă — acțiune — efect — comparare — corectare — apreciere — rezultat final), uimitor de asemănătoare cu modelul de funcționare al sistemului nervos central uman sau al unui ordinator.

Timp de aproape patru decenii, Botvinnik a trebuit să deslușească în fiecare sistem de joc potrivnic punctele tari și vulnerabile, să descopere antidotul specific și să verifice efectele acestuia într-o confruntare directă cu adversari, ce foloseau adesea, ei înșiși, metodele lui de pregătire.

În condiții de informare practic egale, succesul obținut prin elaborarea unor variante noi a fost mereu determinat de orientarea calculelor și de alegerea celei mai potrivite linii de analiză. Și între mașinile electronice, capabile să se autoinstruiască, diferența de eficiență rezultă din diferența criteriilor de programare, și deci din varietatea algoritmilor. Inginerul-campion a adus o contribuție originală în modelarea matematică a șahului, anticipînd o cale de dezvoltare a jocului minții cu consecințe greu de prevăzut.

În cronica noastră cel care a strălucit ca o novă într-o constelație presărată cu nume de legendă — ca Lasker, Capablanca, Alehin, Euwe, Flohr, Reshevsky, Fine, Keres, Bronstein, Smislov, Tal, Petrosian, Spasski, Fischer — este Mihail Botvinnik.

(CONTINUAREA ÎN NUMĂRUL VIITOR)

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

dandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

[illegible]

ȘTEFAN ZAIDES

Mențiune

Aventură în vacanță

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

●● IULIE 1973

PREȚUL 1 LEU | 41007